

PREDKLADACIA SPRÁVA

Podľa § 70 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení zákona č. 399/2015 Z. z. predkladá Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky na rokovanie vlády SR návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (tlač 591) (ďalej len „návrh zákona“).

Všeobecne

V návrhu zákona sa v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024, podľa ktorého sa zabezpečí jednotná správa chránených území pod Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky, upravuje prechod správy pozemkov, ktoré sú vo vlastníctve štátu v národných parkoch do správy organizácie ochrany prírody a krajiny. Splnenie tohto bodu Programového vyhlásenia vlády je základným a východiskovým krokom pre naplnenie ďalších cieľov v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie 2021 – 2024 nielen v oblasti ochrany prírody a biodiverzity, ale aj vo vzťahu k naplneniu národných a medzinárodných záväzkov z hľadiska zmiernenia dopadov zmeny klímy. Zjednotenie správy na území národných parkov pod organizáciu ochrany prírody je v rámci reformy ochrany prírody aj jedným z cieľov Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

Stanovisko

Ministerstvo zaujíma k návrhu zákona nasledovné stanovisko:

Po posúdení predloženého návrhu zákona konštatujeme, že návrh zákona je spôsobilým naplniť ciele, ktoré si stanovuje. Na základe návrhu zákona má prejsť správa pozemkov vo vlastníctve štátu v národných parkoch z organizácií, ktoré sú v zriaďovateľskej a zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky pod rezort Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Prevod správy štátnych pozemkov je základným predpokladom pre zabezpečenie komplexnej a integrovanej ochrany prírody v národných parkoch, ako aj plnenie záväzkov vyplývajúcich zo smerníc Európskej únie v oblasti ochrany prírody, keďže práve národné parky sú kľúčové z hľadiska zabezpečenia priaznivého stavu ochrany druhov a biotopov európskeho významu v rámci európskej sústavy chránených území Natura 2000 vrátane biotopov hlucháňa hôrneho, ktoré boli podľa názoru Európskej komisie v rozpore so smernicami Európskej únie poškodené v dôsledku asanačnej ťažby dreva vykonávanej prevažne na štátnych pozemkoch, v dôsledku čoho v súčasnosti čelí Slovenská republika žalobe podanej na Súdny dvor Európskej únie.

Prechod správy štátnych pozemkov pod správu organizácie ochrany prírody je krokom, ktorý mal byť realizovaný už v minulosti a je chybou, že k nemu prichádza až teraz po desiatkach rokov sporov medzi štátnymi organizáciami v pôsobnosti dvoch rezortov. Prechod správy pozemkov je primárnym predpokladom pre reformu národných parkov a ich fungovanie po vzore iných vyspelých krajín Európy a sveta. Hlavným cieľom národných parkov je ochrana biodiverzity, ale popritom je potrebné zohľadniť aj ich ďalšie benefity od plnenia ekosystémových služieb (zdroje pitnej vody, ochrana pred prírodnými pohromami, opelňovanie, zachytávanie uhlíka, rekreácia,

zdravie, kvalita života), sociálne hodnoty (prírodné dedičstvo, veda a vzdelávanie) až po ekonomické hodnoty (turizmus a regionálny rozvoj, pracovné miesta). Cestovný ruch v týchto územiach by mal byť zameraný na mäkké, prírodné formy turizmu, po čom je v poslednom období rastúci dopyt a príjmy z tejto oblasti vo fungujúcich národných parkoch niekoľkonásobne prevyšujú príjmy z hospodárskych aktivít. Slovenská republika má v rámci európskeho priestoru veľkú výhodu v tom smere, že má takéto jedinečné prírodné oblasti predstavujúce najvýznamnejšie prírodné dedičstvo. Ako ukázali aj posledné roky, štátne podniky spravujúce pozemky v národných parkoch sa namiesto náležitej starostlivosti o tieto územia primárne zamerali na hospodárske aktivity a dosahovanie zisku z obchodovania s drevom, čo malo za následok vznik rozsiahlych holín v týchto územiach, znižovanie ich biodiverzity a stratu ich prírodných hodnôt.

Z hľadiska dopadov na verejné financie je potrebné zdôrazniť fakt, že starostlivosť o územie národného parku je limitovaná zákonnými podmienkami, ktorých sa návrh zákona nedotýka, preto prekladaná analýza vplyvov na verejné financie, ktorá zahŕňa aj budúce príjmy a výdavky súvisiace so starostlivosťou o územie národných parkov, je len jedným z možných scenárov financovania týchto opatrení v rámci nasledujúcich rozpočtových období. Z hľadiska udržania predpokladaného financovania je nevyhnutným predpokladom prechod správy administratívnych budov, skladov dreva a iných nehnuteľností nachádzajúcich sa mimo národných parkov, ktoré spravujú existujúce odštepne závody, ako aj motorových vozidiel a iného technického vybavenia, ktoré sú potrebné pre zabezpečenie správy pozemkov v národných parkoch a starostlivosti o ne. Návrh zákona tieto hnutel'né a nehnuteľné majetky nešpecifikuje, je preto na dotknutých rezortoch, aby došlo medzi nimi k takej dohode, ktorá bude umožňovať správu dotknutých pozemkov v národných parkoch bez ďalších komplikácií.

Prechod správy pozemkov v národných parkoch nebude mať negatívny vplyv na zamestnanosť, pretože Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky prijme všetkých lesníkov a robotníkov, ktorí sa podieľajú na obhospodarovaní lesov v národných parkoch pri zachovaní ich doterajšieho ohodnotenia. Počas prechodného obdobia niekoľkých rokov sa počíta s pozvoľným utlmovaním ťažby, vylúči sa ťažba vo vybraných bezzásahových územiach, pričom v ostatných územiach sa bude vykonávať prírode blízke obhospodarovanie lesa, ktoré si vyžaduje vyššie nároky na pracovnú silu. Zamestnanci štátnych subjektov v zriaďovateľskej a zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorí prejdú pod správu národných parkov, budú vykonávať aj ďalšie doteraz nevykonávané činnosti súvisiace s ochranou prírody (napr. funkcia člena stráže prírody, mapovanie a monitoring stavu chránených zložiek prírody, sprevádzanie návštevníkov národných parkov a pod.), takže ani postupným utlmovaním hospodárenia v národných parkoch nedôjde k zníženiu potreby počtu zamestnancov. Externí dodávatelia lesníckych činností z regiónov budú mať zachované kontrakty, keďže prírode blízke hospodárenie lesa je aj pri znížení objemu ťažby náročnejšie na prácu, resp. budú potrební pri údržbe infraštruktúry v národných parkoch, t. j. ani ich sociálne postavenie nebude ohrozené. Vyťažené drevo bude primárne ponúkané na spracovanie v regiónoch, čím sa podporia menšie lokálne spracovateľské kapacity.

Navrhovaná zmena prinesie možnosť diverzifikácie pracovných príležitostí v regiónoch, v ktorých je v súčasnosti práca v lese často jedinou a poslednou možnosťou zamestnania, vzniknú pracovné príležitosti v službách, napr. v cestovnom ruchu. Prechodom pozemkov v národných parkoch a činností súvisiacich s ich obhospodarovaním pod správu národných parkov získajú regióny väčšie možnosti k rozvoju za udržania resp. zlepšovania stavu prírody v národných parkoch. Svedčia o tom skúsenosti z celej Európy vrátane krajín strednej Európy s podobným historickým vývojom

(Česká republika, Poľsko, Maďarsko). Ako je zrejmé z doterajšieho vývoja lesného hospodárstva na Slovensku, postupne dochádza k znižovaniu zamestnanosti v tomto odvetví. Prechod štátnych pozemkov pod ochranu prírody ponúka v zahraničí osvedčenú alternatívu rozvoja regiónov.

Navrhovaný model je pre efektívne zabezpečenie záväzkov Slovenskej republiky (národných i medzinárodných) v oblasti biodiverzity a ochrany prírody v súčasnosti aj ekonomicky najvýhodnejší, nakoľko Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, resp. budúce správy národných parkov ako príspevkové organizácie budú môcť na rozdiel od štátnych podnikov financovať zvýšené náklady na starostlivosť o pozemky v národných parkoch z Európskych štrukturálnych a investičných fondov, a to vďaka právnemu vzťahu k týmto pozemkom.

V čl. I návrhu zákona sa v rámci ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov upravuje prechod správy pozemkov vo vlastníctve štátu, ktoré sa v celosti alebo sčasti nachádzajú v národných parkoch vrátane spoluvlastníckych podielov štátu na týchto pozemkoch a ostatného nehnuteľného majetku vo vlastníctve štátu, ktorý sa nachádza v národných parkoch, ako aj správa súvisiaceho hnuťného a nehnuteľného majetku z právnických osôb v zriaďovateľskej a zakladateľskej pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na organizáciu ochrany prírody. Prechod správy sa navrhuje k 1. júlu 2022. Osobitný postup sa týka majetku štátu, ktorý je v súčasnosti v správe príspevkovej organizácie Štátne lesy Tatranského národného parku a štátneho podniku Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, ktorý prejde k 1. januáru 2022 pod Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky na základe zmeny ich zriaďovateľa, resp. zakladateľa. Podrobnosti o prechode správy majetkovej účasti štátu v právnickej osobe a o prechode práv a povinností súvisiacich s predmetom činnosti právnickej osoby sa upravujú dohodou medzi doterajším ústredným orgánom štátnej správy a preberajúcim ústredným orgánom štátnej správy.

V čl. II návrhu zákona sa upravujú súvisiace ustanovenia zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov v nadväznosti na prechod správy lesného majetku štátu na území národných parkov na organizácie v zakladateľskej a zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky.

Po posúdení návrhu a vyhodnotení medzirezortného pripomienkového konania je potrebné v návrhu vykonať nasledujúce legislatívne úpravy:

1. V súvislosti s prechodom správy pozemkov v národných parkoch pod rezort Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky sa počíta aj so vznikom správ národných parkov ako samostatných príspevkových organizácií, ktoré budú spravovať tieto pozemky. V tomto smere odporúčame v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov upraviť ich zriadenie a pôsobnosť, ktoré sa vykoná v priebehu roku 2022 aby mohli vykonávať správu týchto pozemkov, resp. plniť iné úlohy, ktoré sú v súčasnosti v pôsobnosti Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky, ako samostatné organizácie. Organizácie, ktoré majú prejsť z pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky pod rezort Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, sa s príslušnými správami národných parkov zlúčia.
2. Odporúčame v súvislosti s predkladaným návrhom zákona vytvoriť legislatívny priestor aj pre prechod správy majetku štátu v správe Slovenského pozemkového fondu a správy pozemkov neznámych a nezistených vlastníkov za účelom naplnenia princípu jednotnej správy národných parkov.

3. V navrhovanom ustanovení § 65a ods. 2 písm. s) navrhujeme odkazom na príslušné ustanovenia spresniť, v akých prípadoch štátna organizácia ochrany prírody a krajiny spravuje nadobudnuté pozemky.
4. Odporúčame spresniť slovné spojenia „sčasti nachádzajú v národných parkoch“ a „súvisiaci hnutel'ný a nehnuteľný majetok“ použité v ustanovení § 104i ods. 1. Súčasne za slovami „súvisiaci hnutel'ný a nehnuteľný majetok“ odporúčame vložiť slovo „štátu“, aby bol zrejmy vlastník dotknutého majetku. V rámci uvedeného ustanovenia ďalej navrhujeme doplniť, že s majetkom vo vlastníctve štátu prechádzajú aj súvisiace práva a povinnosti. V poznámke pod čiarou k odkazu 128 odporúčame slová „§ 50 a 51 zákona č. 326/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov“ nahradiť slovami „§ 50 a 50a zákona č. 326/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov“. V druhej vete odporúčame slovo „vrátane“ nahradiť slovami „ako aj“, keďže zamestnanecké vzťahy nie sú súčasťou prechodu správy majetku štátu. Navrhujeme tiež dotknutým organizáciám uložiť povinnosť vyhotoviť v určenej lehote protokol o prechode správy majetku.
5. Ustanovenie § 104i ods. 2 odporúčame upraviť v rámci osobitného ustanovenia bez odkazu na ustanovenie § 104i ods. 1 týkajúce sa prechodu správy pozemkov a ostatného nehnuteľného majetku v národných parkoch. Ustanovenie § 104i ods. 2 tretej vety odporúčame upresniť, keďže v danom prípade štát nerealizuje svoje vlastnícke právo v štátnych podnikoch cez majetkovú účasť. V poznámke pod čiarou k odkazu 129 odporúčame odkaz na zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov vypustiť.
6. Vzhľadom na to, že ustanovenie § 104i ods. 3 má povahu systémového opatrenia odporúčame umiestniť ho v rámci ustanovení upravujúcich správu majetku a príslušne upraviť jeho obsah. Súčasne navrhujeme uviesť, že ustanovenie sa nevzťahuje na pozemky a majetok na územiach vojenských obvodov a územiach slúžiacich na zabezpečenie úloh obrany štátu, ktorých správu upravujú osobitné predpisy (zákon č. 281/1997 Z. z. v znení neskorších predpisov, § 12 ods. 2 zákona č. 575/2001 Z. z., § 50 ods. 4 zákona č. 326/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov).
7. V čl. II bode 1 odporúčame za slovom „postavenie“ vložiť slová „podľa odseku 4 alebo“. V čl. II, 4. bode odporúčame slová „§ 57 ods. 7“ nahradiť slovami „§ 50 ods. 7“. V čl. II, 5. bode navrhujeme doplniť, že ak pôjde o lesný pozemok v správe právnickej osoby v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, bude sa vyžadovať súhlas Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky.

Postup oboch dotknutých rezortov, t. j. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky pri realizácii legislatívnej zmeny odporúčame upraviť koordinačnou dohodou.

Záver

Ministerstvo odporúča vláde Slovenskej republiky po navrhovaných legislatívnych úpravách vysloviť s návrhom zákona **súhlas**.